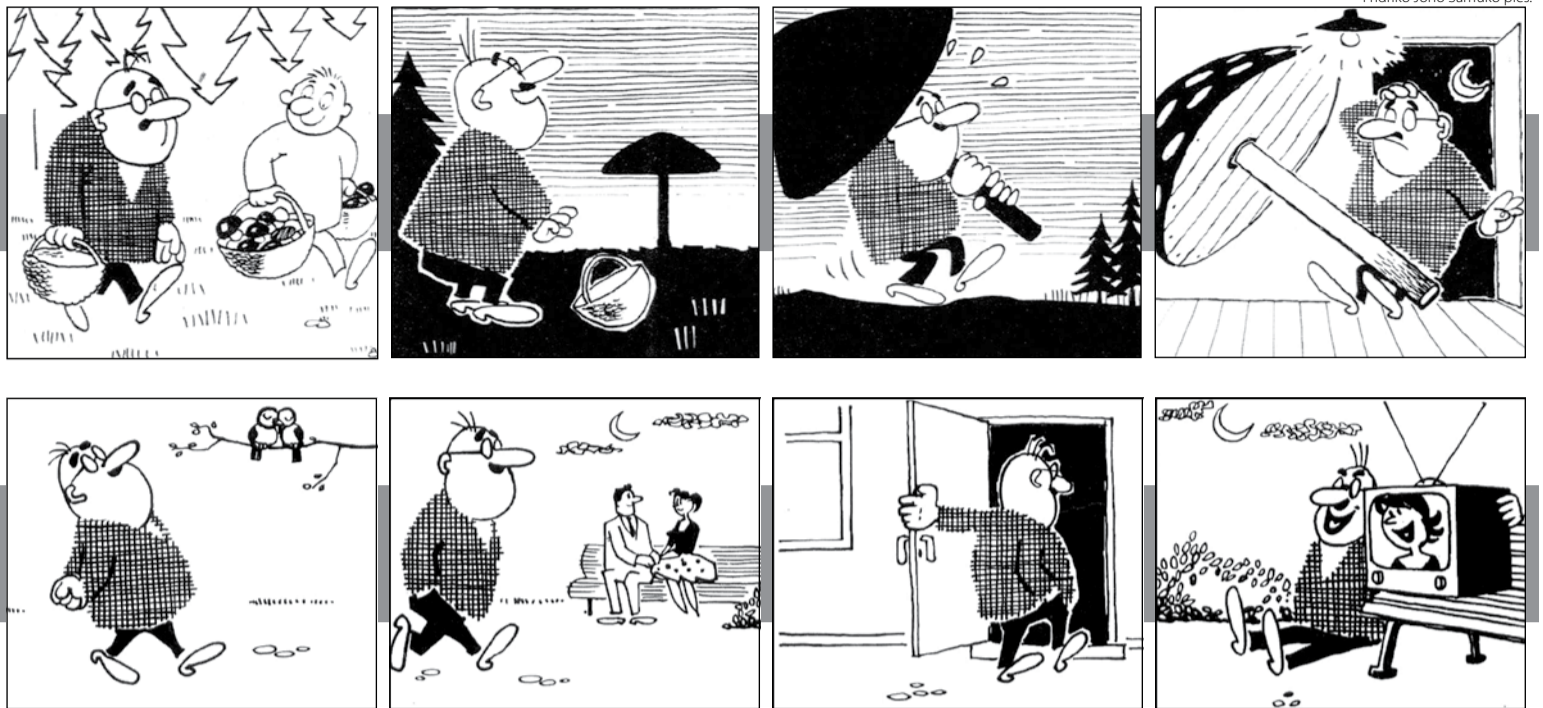

Vidurinės ir vyresnės kartos žmonės prisimena tokių populiarių komiksų herojų, kurio nuotykius spausdino kadaise buvęs populiarius, o vėliau užgesęs žurnalas. Tačiau Miko Ridiko sumanytoją ir daugybės jo paliktų karikatūrų autorių **Fridriką Joną Samuką** (1935-2003) verta prisiminti ne tik todėl, kad šiomis dienomis Mikas Ridikas „švenčia“ 50-metį, bet ir dėl to, kad negailestingas laikas nepajėgus ištrinti iš atminties reikšmingų, šmaikščių ir tikrai nesenstančių dailininko karikatūrų.

■ Miko Ridiko nuotyčiai

Alinos Samukienės archyvo nuotr.

Kaip F.Samukas atrado legendinį Miką Ridiką

Giedrė MILKEVIČIŪTĖ

Miko Ridiko nuotyčiai nepaseno

Prieš 50 metų populiaraus to meto žurnalo „Švyturys“ redakcija (tuomet redaktorius buvo rašytojas Alfonsas Biečiauskas) žinomam karikatūristui F.J.Samukui užsakė sukurti personažą tęstiniam spausdinimui - komiksui, kuris kas dvi savaites pasirodytų žurnale.

Karikatūristas ilgai suko galvą, bandydamas rasti personažo įvaizdį, o dar labiau - personažo vardą. Pasak jo kolegų, padėjo visiškai atsitiktinumas... Besidarbuojant jam sode kažkas šūktelėjo: „Mikai, gaudyk ridiką!“ Taip

ir atsirado Miko Ridiko vardas. Pirmasis komiksas buvo išspausdintas žurnale 1962 metų gegužės 15 dieną ir kvietė užsisakyti leidinį antrajam metų pusmečiui. O karikatūristui teko nemenkas uždavinys kiekvieną kartą sugalvoti vis naują istoriją šiam personažui.

F.J.Samuko komiksų apie Miką Ridiką ir kt. darbų galima pamatyti internetiniame puslapyje „Caricatur.lt“, o daugiausiai, žinoma, yra saugojama prieš devynerius metus anapus išėjusio karikatūristo namuose, jo dirbtuvėje, kurioje viskas taip, kaip paliko talentingas piešėjas.

Nuotykius palaimindavo žmona

Karikatūristo žmona Alina Samukienė nuveda mus į namo palėpę, kurioje išliko „Miko Ridiko nuotykių“ autoriaus darbo kambarys toks, koks buvo. Tie patys tvarkingai sudėti į alaus skardines teptukai, dažai, o spintelėje saugoma didžiulė šūsnis jo pieštų karikatūrų. Beje, dauguma iš jų, ypač komiksai, neprarado aktualumo ir šiandien. Juk juokiamės, galima sakyti, iš tų pačių žmonių ydų ar visuomenės reiškinių. Tačiau iš ponios Alinos mums rūpėjo sužinoti, koks buvo šis išradin-gas, anot jį pažinojusių žmonių, niekada, net ir sunkiausiomis gyvenimo aplinkybėmis neprarandantis humoro žmogus.

„Mes buvome kurso draugai, kartu studijavome Vilniaus dailės institute architektūrą. Ištekėjau už Fridriko antrame kurse. Gyventi iš stipendijos buvo sunku, todėl jis ir pradėjo piešti karikatūras. Pirmąsias nunešė į „Šluotą“ ir labai apsidžiaugė, kai jas išspausdino. Honoraras už karikatūras mums buvo paspir-

■ Alina Samukienė

Jeigu aš, peržiūrėjusi tas karikatūras, imdavau juoktis, vadinasi, viskas gerai, o jeigu ne, ar kas nors man būdavo neaišku, tuomet Fridrikas ieškodavo kito sprendimo

tis pragyvenimui. Po kiek laiko atsirado jo sumanytas personažas Mikas Ridikas, kuris keliavo po „Švyturio“ žurnalo puslapius.

Jis buvo kompanijos žmogus. Jeigu Samukas būdavo kokioje kompanijoje ar susibūrimė, aplinkiniai lepdavo iš juoko. Taip būdavo visur, kur tik nueidavo. Labai mėgdavo šokti, smagiai pašokdindavo visas moteris. Buvo nepaprastai gero charakterio, stengdavosi žmonėms padėti. O apie jo gabumus ir nepaprastą darbštumą byloja jo darbai. Daug kas stebėdavosi, iš kur jo galvoje tiek neišsenkamų idėjų, iš kurių verta pasijuokti“.

Alina prisimena, kaip vyras, kelias valandas dirbęs savo palėpėje, nusileisdavo į saloną ir atnešdavo parodyti tik ką sukurtą komiksą. Žmonos įvertinimas jam buvo labai svarbus. „Jeigu aš, peržiūrėjusi tas karikatūras, imdavau juoktis, vadinasi, viskas gerai, o jeigu ne, ar kas nors man būdavo neaišku, tuomet Fridrikas ieškodavo kito sprendimo

ir pakoreguodavo“, - prisiminė moteris. Beje, Fridriko pagrindinis darbas buvo Vilniaus dailės kabinete, kur jį bendradarbiai taip pat labai vertindavo, nes buvo labai pareigingas, laikydavosi duoto žodžio, ir visi laukdavo „Šluotos“ bei „Švyturio“, jo naujų karikatūrų.

Ko labiausiai pasigenda F.J.Samuko žmona? „Su Fridriku kartu pragyvenome 44 metus, užauginome sūnų Arvydą, kuris vedė dailininkę Gaivą, turiu ir du anūkus bei proanūkių. Gaila, kad vyras nesulaukė tokio džiaugsmo. O mes su jo seserimi Lile artimiausios Fridriko atmintinos datos, o ne Miko Ridiko gimtadienio proga, ketiname surengti jo darbų parodą, jeigu pavyks, parengsime ir teminį komiksų albumą“. A.Samukienė priminė, kad dailininkas dar buvo ir plakatų kūrėjas, o jo darbai dalyvaudavo tarptautinėse parodose ir pelnydavo apdovanojimų.

ŽODIS APIE KOLEGĄ F.SAMUKĄ

Jis buvo nepaprastai talentingas dailininkas, išmoningas karikatūristas, kurio subtilus ir sąmojingas humoras ne vienam Lietuvos karikatūristui nutiesė kelią į karikatūrų pasaulį, - sakė nacionalinės karikatūristų asociacijos „Humor Sapiens“ pirmininkas Šarūnas JAKŠTAS. - Ką reiškė sovietiniame kontekste toks Mikas Ridikas ir kiti komiksai?

Mikas Ridikas buvo išskirtinis reiškinys sovietinės Lietuvos padangėje. Visų pirma todėl, kad komiksą pašė profesionalus dailininkas, puikiai „valdantis“ piešinį - lakoniška, neperkrauta grafika. Komiksai įsimintini istorijų išmone, situacijų išradingumu, netikėtumu, tik F.J.Samukui būdinga piešinio stilistika, subtiliu, išmoningu humoru, sąmoju, lengva ironija. Pasišaipymas iš žmonių ydų, silpnųjų perteikiamas be tiesmukiškos didaktikos. Komiksų piešiniai (kaip ir visa dailininko kūryba) nealsavo pykčiu, pagieža ir susireikšminimu. F.J.Samuko piešti komiksai labiau nagrinėjo žmonių tarpusavio santykius, žmonių ydas, silpnības, pasitaikydavo ir buitinių situacijų, bet nepamenu, kad komiksai būtų piešti apie tarybinės liaudies pasiekimus ir darbo žmonių psalmes tarybų valdžiai.

Kodėl pastaruoju metu komiksai Lietuvoje mažai populiarūs? Visuomenė per 50 metų kardinaliai pasikeitė. Visai kita socialinė aplinka, kiti prioritetai, kiti siekiai, kita moralė, kitas supratimas apie supantį pasaulį, kiti dievai. Šiuo metu visiškai kita bendravimo ir informacijos gavimo aplinka. Statinios piešiniai (karikatūros, komiksai) elektroninėje erdvėje pamažu išstumia, keičia karikatūros ir komiksai su multimedija ir animacija. Atsirado interaktyviosios karikatūros ir komiksai. Lietuvoje nebuvo ir nėra senų komiksų piešimo tradicijų kaip kitose šalyse, kuriose yra specializuoti komiksų knygynai, vyksta komiksų parodos, įvairūs renginiai ir seminarai. Tad, deja, kai nėra paklauskas, tai nėra ir pasiūlos. Noriu tik priminti, kad tada, kai pasirodė specializuotas humoristinis leidinys (1957 m. vėl pradėdama leisti „Šluota“), jo tiražas per beveik dešimtmetį išaugo kaip ant mielių - komiksai, karikatūros buvo labai laukiami ir populiarūs.

Įdomiai piešti ir pateikti pasakojimą piešiniais gali tik labai stiprūs dailininkai. Toks ir buvo „Miko Ridiko nuotykių“ sumanytojas F.J.Samukas. „Miko Ridiko nuotykius“ po dailininko mirties tęsia dailininkas Arvydas Pakalnis ir Rigimantas Gedgaudas.

Dailininkai, kuriems karikatūrų piešimas yra gyvenimo būdas, vis dar braido po tą „pelkę“, bet tokių vis mažiau lieka.